

143

siska tvillingar. Därför kunde han tala om den gudomliga fantasi som "diktare i världshändelserna, varför ock den äkta poesin måste känna en dragning till dessa". Därför kunde han vara revolutionär och optimist med en viss obesvärad säkerhet, därför kunde han uppmana sitt folk att fara från lotofagernas lockelser och "med åror och vapen bryta sig fram mot mänsklighetens mål". Vi tror varken på Gud eller framstegslagen, vi finner Rydbergs maningar och förhoppningar till stor del meningslösa, och om vi uppmanas att gripa till årorna, är det snarast för att vi hurtigt skall nå lotofagernas land.

Men det finns något annat, som visserligen sammanhänger med både liberalismen och den för-tunnade religiositeten, hos Viktor Rydberg. Vi kan kalla det moral eller vilja till dygd — ett ord som blivit slitet sedan Rydbergs tid. Det var lättare för Rydberg att finna en sanktion för moralen, men också vi har moral och i mycket alldeles samma moral som Rydberg. Då jag för några veckor sedan på Olof Lagercrantz uppmaning läste om "Romerska kejsare i marmor" blev jag över-raskad av att boken behållit sin friskhet och att den till så stor del är en morallära. Att inte kapitulera för och inte kurtisera de maktägande, att "inte intala sig att samvetet är tillgodosett då man ger vika för lidelsen", att hålla fronten mot falskhet och

självbedrägeri, att ställa upp fasta levnadsregler och följa dem, sådana moraliska uppmaningar är bokens ryggrad. Till denna moral hörde också en viss renhet och kyskhet; trofastheten mellan två förbundna människor framstår ständigt hos Rydberg som samlevnadens ideal.

Att närmare beskriva denna morallära skall jag inte försöka. Det finns drag av puritanism och stoicism hos den som för de flesta av oss måste verka främmande. Men jag tror, och däri kan jag åter anknyta till några ord hos Gyllensten, att denna Rydbergs hållning kan vara fruktbarande både för livet och litteraturen. Samhällsmoral och privatmoral, det är svårt att skilja på dem, och för Rydberg var de en enhet. Det tycks mig — för att sluta med en djärv generalisering — vara så att litteraturen alltför litet stannar vid detta, som om den i vår tid, influerad av determinism, psykoanalys och sk värdenihilism, vore alltför benägen att betrakta människorna som svaga, värda ett nedlåtande medlidande, kastade hit och dit av politikens växlingar och sina egna nycker eller passioner. Dramatiken försvagas av

att de konflikter i det inre som ger tragedi koncentreras till det egenartade eller abnorma genom att de moraliska problemen undviks eller utsuddas; vi borde kunna finna en ny Racine och en ny Stendhal. I brytningen mellan samhället och människan är det människans hjälplöshet som framhävs, inte hennes ståndaktighet som upphöjs. Även i en genom-psykologiserad tid synes det mig vara en uppgift för dikten att framställa "det ideala" och att, för att ta ett ord från Thomas Mann, förkasta det som bör förkastas.

HERBERT TINGSTEN

*
Enligt Dagens Nyheters mening får det anses klarlagt att den kritik av hr Günther som går ut på att han 1941 skulle ha ansett den diskuterade transiteringen folkrättsstridig inte är hållbar. Hr Günther har uppenbarligen både då och nu utgått från att transiteringen lät sig folkrättsligt för-svaras.

Påståendet att hr Günther inte tagit upp frågan om transiteringen till sjöss med samtliga medlemmar av regeringen kan såvitt vi ser

inte styrkas med några avgörande skäl, och hr Günthers relation av förloppet kan alltså inte bestridas, även om hr Anderssons i Rasjön uppgifter onekligen kan tolkas i motsatt riktning.

Mars 5 d. 3 k.
1 ul. 2 m. 1 a.

S:a 12

~~Holland~~ Wien - Weinbräu - Kaser
12/3 - 4/4